

ЗМІНА СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ВИМОГУ ЧАСУ

Бухгалтерський облік є частиною загальної інформаційної системи суб'єкта господарської діяльності. Тому основним завданням ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є продукування інформації про діяльність підприємства. Інакше кажучи, бухгалтерський облік є «виробництвом» специфічного товару – інформації, який одержуємо в результаті обробки масивів даних. Інформація представляє собою специфічний товар, який може як зберігатись необмежено довго, так і втрати свою цінність надзвичайно швидко. Оцінка інформаційних продуктів в значній мірі залежить від місця та часу подання. Велике значення має подання інформації в тому місці і в той час коли вона має найбільшу цінність. Інформація, яка є цінною для одних споживачів, в той же час може бути непотріб для інших користувачів. Разом з тим, для одного і того користувача інформація може бути надзвичайно цінною в даний момент і втратити будь-яку цінність через декілька хвилин (наприклад, після прийняття рішення).

Важливе значення має кількість інформації та її якість. Кількість інформації для того чи іншого споживача визначається об'єктивними вимогами. З огляду на це можна виділити три випадки: 1) кількість інформаційних продуктів не відповідає потребам споживачів (інформації недостатньо); 2) кількість інформації значно більша потреби (зайва інформація); 3) кількість поданої інформації повністю задовольняє потреби споживачів (відповідність факту потребам). Як перший так і другий випадок є незадовільною ситуацією і такий результат свідчить про неефективність ведення обліку та складання звітності. Зважаючи, що інформація є основою і необхідною складовою прийняття управлінських рішень, будь-яке відхилення її кількості та якості стане результатом негативного управління. Зайву інформацію в міжнародній практиці називають «шуми», які лише потребують додаткових коштів і часу та знижують оперативність використання необхідної інформації. З іншої сторони, недостатність інформації не дозволяє ефективно працювати менеджменту та правильно використовувати подану інформацію. Тому в ідеалі має бути відповідність кількості та якості інформації, яка продукується бухгалтерським обліком та подається у фінансовій звітності потребам споживачів. Підготовлена відповідним чином інформація (у вигляді показників, варіантів управлінських рішень тощо) буде мати всі ознаки товару: кількість, вартість, собівартість, ціну тощо.

Рівень інформованості споживачів буде залежати від ефективно функціонуючої системи бухгалтерського обліку. Сьогодні інформація обліку і звітності не відповідає потребам часу. За висновками багатьох науковців, аналіз змісту навчальної та наукової літератури за останні 50-70 років та практика свідчать, що система збору, обробки та подання інформації майже не змінилася. Всі існуючі засоби збору, обробки та подання інформації у вигляді технічних засобів та програмних продуктів призвели лише до пришвидшення цих процесів і характеризуються обмеженими можливостями, фрагментарністю підготовки інформації, мозаїчністю відображення фактів господарського життя суб'єкта господарювання, «вбиваючи життєвість і правдивість знань про діяльність

підприємства», «розтинають суцільність буття, що призводить до механічного сприйняття дійсності».

Зміна умов господарювання як внутрішніх процесів на підприємстві, так і середовища функціонування суб'єктів має характер об'єктивних вимог до зміни системи ведення бухгалтерського обліку та змісту і порядку подання звітності. Однією з важливих і невирішених проблем при цьому є виявлення та вимірювання потреби в інформації. Висвітлення даної проблеми в літературі є недостатнім, а запропоновані способи суб'єктивними та неефективними. Звичайно, необхідність висвітлення загальних підходів та варіантів вирішення цієї проблеми є актуальною та необхідною, але кожне підприємство, організація чи установа мають вирішувати індивідуально, виходячи з власних потреб та можливостей і зазначати в документі про облікову політику підприємства, зокрема, в Положенні про внутрішньогосподарський (управлінський) облік. Але на наше переконання система обліку та звітності може бути ефективною та адекватною потребам управління лише в тому випадку, коли вирішуватиметься спеціалістами з обліку та управління в тандемі.

Сьогодні ведення обліку та складання звітності має бути орієнтоване на потреби не тільки зовнішніх користувачів, але, перш за все, внутрішніх, тобто задовольняти систему управління підприємством. Фінансова звітність, як загальна публічна звітність має бути побудована не лише з точки зору власника, як є зараз, а виконувати соціальну функцію. Потoki інформації як всередині підприємства, так із виходом за межі мають бути раціональними, адекватними ситуації і потребам споживачів. Вирішення цих питань не є одноразовим актом і мало можливе лише в одному окремо взятому підприємстві. Необхідно міняти підходи до організації та ведення обліку і підготовки звітності як на кожному, окремо взятому підприємстві, так і в загальнодержавних масштабах. Облік не лише прерогатива бухгалтерів, а менеджменту різних рівнів управління підприємством, інформація звітності – це не лише результати діяльності за певний період, а відображення реальних процесів виробництва, обігу, розподілу, використання, споживання всіх видів ресурсів, включаючи людський та інтелектуальний капітал. Відображення не просто активів чи результатів виробництва, а їх екологічність тощо. Для цього необхідно усунення дублювання, розширення використання кількісних та якісних вимірників, підготовка інформації для різних рівнів управління, швидкі зміни, як реакція на потреби часу та користувачів тощо. Це процес тривалий, але разом з тим він має бути стрімким, безперервним та комплексним і здійснюватися як на кожному підприємстві так і в загальнодержавних масштабах. При цьому інформація за всіма параметрами має бути адекватною потребам споживачів.